

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ

У статті досліджено поняття «ідентичність» у футбольній культурі. Визначено, що віддані вболівальники у своїх піснях та зарядах постійно наголошують, хто вони є, розуміють, хто їхній ворог. За допомогою лексико-семантичного аналізу встановлено, що формування ідентичності футбольного фаната відображається у використанні лексем для самоназивання (за своєю місією – вболівальник, фанат; за назвою команди – Динамо, леви; за кольором – біло-сині; за належністю до чужого колективу – ворог).

Ключові слова: лексико-семантичні засоби, лексеми, ідентичність, футбол, фанат.

The article investigates the concept of 'identity' in football culture. It is determined that loyal fans in their songs and chants constantly emphasise who they are and understand who their enemy is. Using lexical and semantic analysis, it is established that the formation of the identity of a football fan is reflected in the use of self-naming lexemes (by their mission – fan; by the name of the team – Dynamo, Lions; by colour – white and blue; by belonging to someone else's team – enemy).

Key words: lexical and semantic means, lexemes, identity, football, fan.

Вступ. Протиставлення «своїх» та «чужих» яскраво зображено на футбольному полі, де зустрічаються дві команди-суперниці, котрі виходять на гру з однаковим бажанням перемоги, проте відрізняються своєю назвою, історією, футбольною формою, клубними кольорами та прапорами. Відрізняються і вболі-

вальники — кожен визначає свою належність до обраного колективу та підтверджує це своїми піснями та зарядами.

Мета роботи — дослідити лексико-семантичні засоби, які фанати використовують для вираження ідентичності.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю розгляду питання ідентичності футбольних фанатів. Вболівальники — частина команди, тому важливо з'ясувати, як вони себе сприймають, як називають та представляють під час поєдинків.

Матеріалом дослідження стало мовне середовище груп підтримки українських футбольних клубів «Динамо» Київ та «Карпати» Львів.

Виклад основного матеріалу. М. Козловець у своїй статті «Ідентичність: поняття, структура і типи» аналізує різні варіанти цього терміна, зокрема «самосвідомість», «самовизначення», «самототожність». Проте дослідник наголошує на доцільності використання поняття «ідентичність», тому що лише воно повністю відображає сенс явища, а саме «означає не тільки “тотожність” і “автентичність”, а й “особу”, “особистість”» [2, с. 3].

С. Кричлі у своїй праці «Про що ми думаємо, коли думаємо про футбол» стверджує, що, коли говорити про футбол, можна мати на увазі багато інших речей, не пов'язаних з ним. Однією з таких і є ідентичність. Дослідник вважає, що саме за допомогою спорту формується самоусвідомлення себе в різних площинах: «Футбол — це театр ідентичності: родина, плем'я, місто, нація. Проте цю ідентичність показано в усіх її складних, покручених, зниклих і подвоєваних формах» [3].

У своїх піснях та зарядах фани визначають своє призначення в житті та сміливо скандують, що вони віддані фанати та вболівальники. І. Процик виокремлює такі назви фанатів: ультрас, хулігани, карлюки, кузьмичі, скарфери, дударики, мовчуни та симпатики [4]. Проте самі ж вони послуговуються лише двома лексемами: фанат та вболівальник.

За тлумачним словником української мови, *уболівальник* — це той, «хто непокоїться, турбується про кого-, що-небудь, співчуває комусь» [5, Т. 10, с. 359]. Окрім того у словнику подано ще одне тлумачення, властиве спортивним змаганням — «Пристрасний любитель» [5, Т. 10, с. 359]. Саме такими і зображують себе *вболівальники* у своїх піснях та зарядах: «Ми, **вболівальники**, назавжди з вами! Не тільки в radoщах, а й у біді», «Змінилася форма, герби, прапора, та не змінюється **вболівальник**».

Іншою лексемою на позначення *вболівальників* є *фанат*. Хоча тлумачний словник не подає значення, можемо стверджувати, що у піснях та зарядах поняття *фанат* тотожне *вболівальнику*. Наведемо приклади: «Вперед, біло-сині **фанати**. Піднімемо вище наш стяг», «**Фанати** всі підтримують тебе», «12-й **фанат** завжди з вами, завжди буде рад», «Гол за голом “Карпати” забивай. Львівські **фанати**, в бою не відступай!», «Вперед, “Карпати”, вперед до бою! Твої **фанати** завжди з Тобою».

Фанатам властиво використовувати назву своєї команди для самоідентифікації, чим підтверджують думку про те, що футбольний клуб та його прихильники — це єдине ціле: «Ми — це **Динамо**, **Динамо** — це ми! **Динамо** Київ — це ми!».

Окрім власних назв команди, *вболівальники* послуговуються й прізвиськами. *Лев* — неофіційна назва команди «Карпати» (Львів), тому львівські *фанати* у своїх піснях та зарядах згадують свій командний символ, свій талісман для самоназивання. Лев, як відомо, цар звірів, могутній та непереможний, саме такими *вболівальники* бачать футболістів рідного клубу та самих себе: «Хто ми? **Леву**! Хто ми? **Леву**! Хто ми є? Зе-ле-ні **ле-ви**», «Немає команди кращої ніж ми — Зелені **леви** забивні!!!!», «Із півночі на південь! Із заходу на схід! Зелено-білі **леви** порвали усіх!».

Колір постає одним з найбільш важливих засобів ідентифікації як гравців, так і *вболівальників*. Він показує належність лю-

дини до певного колективу, розділяючи футбольний світ на своїх та чужих.

Офіційні кольори футбольного клубу «Динамо» (Київ) — білий і синій, або ж блакитний. Ці барви символізують світлі й чисті думки, саме такими є прагнення всього динамівського колективу. Білий — це символ чистоти й святості, світла й добра [1, с. 38]. Синій і блакитний вважаються символом справедливості, доброї слави й походження [1, с. 538–539]. Також це кольори неба й води, які, як відомо, символізують мир і спокій. Із цими барвами також асоціюються електрика і динамо-машина, які свідчать про постійний рух, потужність і могутність.

У своїх піснях та зарядях динамівські фанати використовують лексеми на позначення клубних барв для самоназви та наголошують, що це колір їхнього життя. Наприклад: «Вперед **біло-сині** фанати! Підніmemo вище наш стяг!», «Що означає бути **біло-синім**, розкажи? — Значить боротися щосили, навіть якщо лежиш».

Команду та фанатів іншого клубу ототожнюють з ворогами, адже саме з ними потрібно боротися. Ворог — це супротивник, недруг, суперник, з котрим ведеться боротьба [5, Т. 1, с. 739]. Наприклад: «**Вороги** хай забирають ноги», «Переможною ходою ми здолаем **ворогів**», «Відгуки від сектора завжди тільки дружні, сила, що без зупинки **ворогів** кружить»; «Вперед, “Карпати” Львів! Вбивайте **ворогів**!».

Висновки. Ідентичність футбольного фаната відображається у його прагненні продемонструвати свою належність до колективу. Для досягнення своєї цілі вболівальник наголошує на своїй ролі, гордо стверджує, що він фанат та вболівальник, називає себе офіційними та неофіційними назвами клубу (Динамо, леви), кольорами (біло-сині), а також свідомо ідентифікує своїх опонентів ворогами.

Список використаних джерел

1. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.
2. Козловець М. Ідентичність: поняття, структура і типи. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2011. Вип. 57. Філософські науки. С. 3–9.
3. Кричлі С. Про що ми думаємо, коли думаємо про футбол / пер. О. Михельсон. Київ : Yakaboo Publishing, 2019. 160 с. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/pro-scho-mi-dumaemo-koli-dumaemo-pro-futbol-2202842.html> (дата звернення: 20.05.2025).
4. Процик І. Футбольна лексика у формальному та неформальному дискурсах : дис. ... доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 — «Українська мова». Національний університет «Києво- Могилянська академія»; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Київ, 2020. 788 с.
5. Словник української мови: у 11 т. 1970–1980. URL : <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 20.05.2025).